

ร่างฯ คณะอนุกรรมการยกร่างฯ เสนอ กรธ. วันพุธ ที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๐

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ และการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานตุลาการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๓๑ (๘) บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล
รัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัด
สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๒๘ (การลงโทษจำคุกฐานละเมิด
อำนาจศาล) และมาตรา ๓๔ (การแสดงความคิดเห็นต่อคำพิพากษา) ของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตาม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญสามารถ
ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งการตราพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยแล้ว

.....
.....
ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๒/๑ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ (บทเฉพาะกาลมาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๗ และ มาตรา ๑๐๘)

(๒) พระราชบัญญัติเครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ (บทเฉพาะกาลมาตรา ๑๐๘)

(๓) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการแก้ไข ปัญหาความต่อเนื่องของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๔/๒๕๖๐ เรื่อง ให้งดเว้นการ คัดเลือกหรือสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความ สงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่ กรณีนี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการประจักษ์คดี” หมายความว่า ตุลาการซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของ ส่วนหนึ่งเป็นรายคดี

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่เสนอที่ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อ ศาลเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“หนังสือ” หมายความว่า หนังสือที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิกระทำการแทนด้วย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติ ไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องของผู้ร้องหรือผู้ซึ่งต้องปฏิบัติ ตามหนังสือ (ต้องถูกกล่าวหาเสมอไปหรือไม่ ดูตลอดแล้วค่อยกลับมาดูใหม่)

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตาม คำสั่งศาล ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาล กระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การดำเนินกระบวนพิจารณาใด ๆ รวมถึงการได้ สวนหรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

“พนักงวนคดีรัฐธรรมนูญ” หมายถึงคนส่วน ชั่วสวชคตสส่วนคตส รัฐธรรมนูญในสวชงวนคดีรัฐธรรมนูญที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบส่วนคดี และให้ พนักงวนคดีรัฐธรรมนูญเป็นส่วพนักงวนคตสประมวสคตสทวชคตส

“การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดีโดย คู่กรณีมีสิทธิมาอยู่ต่อหน้าศาล

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการ ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หน่วยงานอิสระของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทาง ปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓/๑ ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มิได้กำหนดไว้เป็น ประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้ แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ปรากฏตามหลักฐานทาง ทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กำหนดให้ประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่ใน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว

ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ศาลหรือเลขาธิการมี อำนาจกำหนดหรือมีคำสั่งเรื่องใดอันมิใช่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี ถ้ามิได้กำหนดวิธีการไว้เป็นการ เฉพาะ ให้ศาลหรือเลขาธิการกำหนดโดยทำเป็นประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่ง แล้วแต่กรณี และถ้า ประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งนั้นใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไป ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้ ดำเนินการประกาศตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ถ้าประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งได้มีการกำหนดขั้นตอน การดำเนินงานไว้ ศาลหรือเลขาธิการต้องกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ด้วยเว้นแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี

มาตรา ๔ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศ โดยความเห็นชอบของคตส เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ไม่ให้ใช้บังคับได้

การออกข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กระบวนพิจารณาในศาลให้เป็นไปตามข้อกำหนดตามวรรคหนึ่ง

หมวด ๑

ศาล

มาตรา ๕ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย
 - (๒) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ
 - (๓) พิจารณาวินิจฉัยคดีเรื่องที่ว่าประชาชนหรือชุมชนฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ
 - (๔) คดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือบุคคลใดร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 - (๕) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา
 - (๖) คดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้
 - (๗) คดีเกี่ยวกับการเสนอ การแปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย
 - (๘) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา
 - (๙) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี
 - (๑๐) คดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา
 - (๑๑) คดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
 - (๑๒) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
 - (๑๓) คดีเกี่ยวกับเรื่องอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล
๓. ศาลมีดุลพินิจที่จะรับหรือไม่รับไว้พิจารณา

องค์ประกอบของศาล

มาตรา ๖ ศาลประกอบด้วยตุลาการจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตาม (๑) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ก็ได้

การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา แล้วแต่กรณี ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้

มาตรา ๖/๑ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๖ แล้ว ตุลาการต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีแต่ไม่ถึงหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

(๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๖/๒ ตุลาการต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด

- (๒) ตัดยาเสพติดให้โทษ
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนใด ๆ
- (๕) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๖) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- (๗) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๘) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
- (๙) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๑๐) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (๑๑) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (๑๒) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน
- (๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง
- (๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๑๕) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลวินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ไว้โดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย
- (๑๖) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
- (๑๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๑๘) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการศึกษาหรือสรรหา
- (๑๙) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการศึกษาหรือสรรหา
- (๒๐) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

เสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของกรรมการองค์การอิสระ ให้ดำเนินการเพื่อคัดเลือกใหม่ โดยจะคัดเลือกผู้เข้ารับการคัดเลือกที่มีชื่ออยู่ในการคัดเลือกครั้งแรกมิได้

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสรรหาตาม (๒) หรือกรรมการสรรหาตาม (๔) มิได้ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือพ้นกำหนดเวลาการคัดเลือกตามวรรคสามแล้วมิได้มีการเสนอชื่อให้ คณะกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจไปพลางก่อนได้โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่า คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่

ให้กรรมการสรรหาตาม (๔) อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันที่มีกรณีที่ต้องสรรหาตุลาการใหม่ แต่ไม่รวมการสรรหาใหม่หรือการสรรหาเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๓ วรรคหก วรรคแปด และวรรคเก้า และมาตรา ๑๓/๑ และให้กรรมการสรรหาดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระเมื่อตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม

ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสรรหาตาม (๔) แล้ว จะเป็นกรรมการสรรหาใน คณะกรรมการสรรหาสำหรับองค์การอิสระในขณะเดียวกันมิได้

ให้ประธานกรรมการสรรหา และกรรมการสรรหาเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๘ คตวรรษประชุมคณะกรรมคตวรรษสรรหา ต้องมีคตวรรษคตวรรษประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคตวรรษคตวรรษสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ซึ่งจะเป็นองค์ประชุม

ในกรณีที่ประชุมคตวรรษคตวรรษสรรหาไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกคตวรรษคตวรรษสรรหาคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

คตวรรษนิสฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่สมัยญัตติไว้เป็นของงอื่น ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ให้คณะกรรมคตวรรษสรรหาใช้อัตนลออกกระเบียบว่าด้วยคตวรรษประชุมและคตวรรษมติ

มาตรา ๙ ในคตวรรษปฏิบัติหน้าที่ตามพระรชบัญญัติประคอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้คตวรรษคตวรรษสรรหาเป็นเจ้าพนักงานตมประมวลกฎหมายอาญา (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๗ วรรคเจ็ด)

ให้คณะกรรมคตวรรษสรรหาใช้อัตนลเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจกบุคคลใด หน่วยงานใด หรือเรียกบุคคลใดมาไว้ถ้อยคำ เพื่อประโยชน์แห่งคตวรรษพิจารณได้

ให้คณะกรรมคตวรรษสรรหาใช้อัตนลแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตมที่มอบหมาย

มาตรา ๑๐ ให้คตวรรษคตวรรษสรรหาได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นตมระเบียบที่รัฐสคกกำหนด (นำไปกำหนดไว้เป็นมาตรา ๑๔/๑)

มาตรา ๑๑ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญแจ้งเหตุที่จะต้องสรรหาให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาทราบโดยเร็ว

เมื่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งองค์ประกอบอิสระเพื่อแต่งตั้งบุคคลมาเป็นกรรมการสรรหาขององค์ประกอบหนึ่งคนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๓ วรรคหนึ่ง (๔) แล้วให้ส่งรายชื่อผู้นั้นให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาภายในสี่วันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้ง

เมื่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับรายชื่อบุคคลซึ่งองค์ประกอบอิสระแต่งตั้งตาม วรรคสอง ให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจัดทำประกาศปิดไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และเผยแพร่ประชาชนสัมพันธ์อย่างหลากหลาย โดยประกาศดังกล่าวมีเนื้อหาอย่างน้อย ประกอบด้วย มูลเหตุของกรรมาการสรรหา องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา และรายชื่อ คณะกรรมการสรรหา

มาตรา ๑๒ ทวิ รับสมัครผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการ ให้ คณะกรรมการสรรหาประกาศเผยแพร่ประชาชนสัมพันธ์อย่างหลากหลาย

นอกจากการประกาศรับสมัครแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหาตีพิมพ์กรรมาการสรรหา สดบุคคลที่มีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วย แต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาบุคคลดังกล่าวให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

เมื่อได้รับรายชื่อผู้สมัครและผู้ได้รับกรรมาการสรรหาสดบุคคลที่มีความเหมาะสมทั่วไป แล้ว ให้ประกาศรายชื่อให้สาธารณชนทราบโดยทั่วกัน

มาตรา ๑๓ ในการสรรหาตุลาการ ให้คณะกรรมการสรรหาและปรึกษาหารือเพื่อ คัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทาง จริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผล สำเร็จ โดยนอกจากการประกาศรับสมัครแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาจากบุคคลซึ่ง มีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วยแต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความ หลากหลายของประสบการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละด้านประกอบด้วย และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ให้ คณะกรรมการสรรหาใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ ของศาล หรือวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

ให้คณะกรรมการสรรหาตีพิมพ์กรรมาการสรรหาหลักเกณฑ์และวิธีการคัดสรรและตรวจสอบเสียง สงคะแนนเลือกผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการ และมติในกรรมาการสรรหาดังกล่าวต้อง สงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมาการทั้งหมด แห่งที่มีอยู่

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่การคัดเลือกผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการ ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดด้วยโดยอนุโลม

ในการสรรหาหรือคัดเลือก ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย และให้กรรมการสรรหาแต่ละคนบันทึกเหตุผลในการเลือกไว้ด้วย

ผู้ซึ่งจะได้รับการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงถึงสองในสามของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งจะได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

ถ้าไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงตามวาระสี่หรือวาระห้า หรือมีแต่ยังไม่ครบจำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้มีการลงคะแนนใหม่สำหรับผู้ใดคะแนนไม่ถึงสองในสามหรือไม่ถึงกึ่งหนึ่ง แล้วแต่กรณี ถ้ายังได้ไม่ครบตามจำนวน ให้มีการลงคะแนนอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีที่การลงคะแนนครั้งหลังนี้ยังได้บุคคลไม่ครบตามจำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่

เมื่อคณะกรรมการสรรหา ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดสรรหาหรือคัดเลือกได้บุคคลใดแล้ว ให้เสนอชื่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกรายใด ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาหรือคัดเลือกในครั้งใหม่ไม่ได้

เมื่อมีผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้ว หากเป็นกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งด้วย ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบประชุมร่วมกับตุลาการซึ่งยังไม่พ้นจากตำแหน่ง ถ้ามีเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ ในกรณีที่ผู้ซึ่งวุฒิสภาให้ความเห็นชอบยังได้ไม่ครบจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือก แต่เมื่อรวมกับตุลาการซึ่งยังดำรงตำแหน่งอยู่ ถ้ามี มีจำนวนถึงเจ็ดคน ก็ให้ดำเนินการประชุมเพื่อเลือกประธานศาลรัฐธรรมนูญได้ และเมื่อโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งแล้ว ให้ศาลดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปพลางก่อนได้ โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าศาลประกอบด้วยตุลาการเท่าที่มีอยู่ และให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกเพิ่มเติมให้ครบตามจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือกต่อไปโดยเร็ว

ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๓/๑ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นตุลาการโดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๖/๒ (๒๐) (๒๑) หรือ (๒๒) หรือยังประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๖/๒ (๒๓) อยู่ ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพดังกล่าวแล้วนั้นต่อประธานวุฒิสภาภายใน

เวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งตุลาการ ในกรณีที่ไม่ได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิและให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมกรสรรหาต่งเนนกรสรรหาผู้ซึ่งสมควรได้รับพรแต่งตั้งให้เ็นตุลาการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุให้ต้องมีกรสรรหา

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร หรือผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมทั่วไปผู้ได้รับพรคัดเลือกหรือได้รับกรสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

เมื่อต่งเนนกรสรรหาแล้ว ให้คณะกรรมกรสรรหาเสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกนั้นพร้อมความยินยอมของผู้นั้นต่อประธานวุฒิสภา

การเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

การวินิจฉัยให้ใช้วิธีการลงคะแนนโดยเปิดเผย

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรกรสรรหาด้วยโดยอนุโลม แต่กรกรสรรหาที่ถูกกล่าวหาว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะที่พิจารณาและวินิจฉัยมิได้

มาตรา ๑๔/๑ ให้ประธานกรกรสรรหาและกรกรสรรหาได้รับเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด แต่สำหรับเบี้ยประชุมให้กำหนดให้ได้รับเป็นรายครั้งที่มาประชุมในอัตราไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของประธานกรกรสรรหาหรือกรกรกรใน ก.ร. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภาได้รับในแต่ละเดือน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๕ ผู้ได้รับพรคัดเลือกหรือสรรหาเพื่อแต่งตั้งให้ต่งเนนต่งเนนตุลาการต้องได้รับความเห็นชอบสวควุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสวควุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๑๓ วรรคเจ็ด)

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับกรสรรหาหรือคัดเลือกรายใด ให้ต่งเนนกรสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้เห็นชอบต่อไป (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๑๓ วรรคแปด)

เมื่อผู้ได้รับกรสรรหาหรือคัดเลือกได้รับความเห็นชอบสวควุฒิสภาแล้ว ให้เลือกกันเองให้คนหนึ่งเ็นประธานสวควุฒิสภามูลุ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ

ให้ประชาชนผู้ติสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประชาชนศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๑๓ วรรคสี่)

มาตรา ๑๖ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นตุลาการ โดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ (๖) (๗) หรือ (๘) หรือยังประกอบวิชาชีพตาม (๙) อยู่ ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) แล้ว ต่อประชาชนผู้ติสภากายในเวลาที่ประชาชนผู้ติสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประชาชนผู้ติสภานำความกราบบังคมทูลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๔ วรรคสี่ ในกรณีที่มิได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ และให้ดำเนินการคัดเลือกหรือสรรหาใหม่ (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๑๓/๑)

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ลาออกให้ควมเห็นชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๔ ถ้ามิได้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาส่วนหนึ่งไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประชาชนศาลรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งผลให้ประชาชนผู้ติสภาทราบโดยไม่ต้องรอให้มีผู้ได้รับความเห็นชอบครบถ้วนคน และเมื่อโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งแล้ว ให้ศาลดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปพลวงก่อนได้ โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าศาลประกอบด้วยตุลาการเท่าที่มีอยู่ (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๑๓ วรรคเก้า)

มาตรา ๑๘ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ”

มาตรา ๑๙ ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในกรรมาธิการตามประมวลกฎหมายอาญา (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๓๑/๑)

ส่วนที่ ๓

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และกรรมาธิการศาลตำแหน่ง ของตุลาการ

มาตรา ๒๐ นอกจกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๖ แล้ว ตุลาการต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับพรรคคัดเลือก

หรือวันสมัครเข้ารับพรรคสรรหา

- (๓) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
- (๕) มีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงดีโดยต้องมีประวัติสุขภาพ (นำไปกำหนดไว้เป็นมาตรา ๖/๑)

มาตรา ๒๑ ตุลาการต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด
- (๒) ลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) หรือ (๑๔)
- (๓) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการพรรคการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับพรรคคัดเลือกหรือสรรหา

(๕) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับพรรคคัดเลือกหรือสรรหา

(๖) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๗) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๘) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหวังผลกำไรหรือรายได้มาแข่งขันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๙) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๑๐) มีพฤติการณ์อันเป็นควรฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(นำไปกำหนดไว้เป็นมาตรา ๖/๒)

มาตรา ๒๒ ตุลาการมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีตุลาการใหม่แทน

มาตรา ๒๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๑ ๖ หรือมาตรา ๖/๑ หรือมีลักษณะต้องห้ามตาม

มาตรา ๒๑ ๖/๒

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

(๕) ศาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการ

(๖) พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่งให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการด้วย

ในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือไม่ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๗ เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สิ้นสุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ตุลาการเลือกตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๓/๑ เมื่อตุลาการจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการครบวาระ แต่ถ้าตุลาการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง

มาตรา ๒๓/๒ ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามียุติลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน จะนั่งพิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยมิได้ ในกรณีเช่นนั้นหากมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของประเทศ ศาลจะร้องขอต่อประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๓/๓ เพื่อให้มีตุลาการครบเจ็ดคนก็ได้

มาตรา ๒๓/๓ ในกรณีที่เกิดการต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่เพราะถูกกล่าวหาและศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้อง และมีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการทำหน้าที่เป็นตุลาการเป็นการชั่วคราวให้ครบเก้าคน โดยให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่ในฐานะตุลาการได้จนกว่าตุลาการที่ตนทำหน้าที่แทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน ในการแต่งตั้งดังกล่าวให้คำนึงถึงองค์ประกอบตามมาตรา ๖ ด้วย

มาตรา ๒๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาล่วงนอมน้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าตุลาการคนใดคนหนึ่งพ้นจากตำแหน่งตามหมวด ๒๓ วรศกหนึ่ง (๑) หรือ (๓) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาส่งคำร้องนั้นไปยังคณะกรรมการสรรหาทนายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำร้องเพื่อวินิจฉัยว่าตุลาการผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือไม่ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๓ (๑) หรือ (๓) ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ และให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ในการวินิจฉัยให้ถือเสียงข้างมาก กรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานกรรมการสรรหาออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คำร้องตมวรศกหนึ่งอย่างน้อยต้องระบุเหตุที่ต้องพ้นจากตำแหน่งของตุลาการดังกล่าว และข้อเท็จจริงหรือพหุพยานเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน พร้อมพยานหลักฐานหรืออ้างพยานหลักฐาน โดยลงลายมือชื่อผู้ร้องขอ

หลักฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

มาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการสรรหาทนายวินิจฉัยคำร้องขอให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ(นำไปกำหนดไว้เป็นมาตรา ๒๔ วรศกหนึ่ง)

กรทนายวินิจฉัยคำร้องขอ ให้คณะกรรมการสรรหาเปิดโอกาสให้ผู้ร้องขอและตุลาการชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจง และตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับตน

มติในกรวินิจฉัยให้ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามหมวด ๒๔ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และต้องจัดทำคำวินิจฉัยโดยให้เหตุผลประกอบด้วย(นำไปกำหนดไว้เป็นมาตรา ๒๔ วรศกหนึ่ง)

มาตรา ๒๖ นอกเวลาที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กรคัดค้านกรเกี่ยวกับกรร้องขอ กรทนายวินิจฉัย และกรวินิจฉัยคำร้องขอ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีกรที่กำหนดโดยคณะกรรมการสรรหา

มาตรา ๓๐ ประชาชนคนสุจริต ตูลาการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ขริบูรณมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ครบวาระ

(๑/๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปีขริบูรณ

ในการคำนวณบำเหน็จตอบแทนนั้น ให้นำอัตราเงินเดือนตามมาตรา ๒๘ คูณด้วย ระยะเวลาจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

ครั้นระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเพื่อคำนวณบำเหน็จตอบแทนครั้นหนึ่งนั้น ให้นำนับตั้งแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งจนถึงวันที่สิ้นสุดการปฏิบัติหน้าที่ โดยให้นำนับส่วนวันปีรวมทั้งเศษของปีด้วย ครั้นคำนวณเศษของปีที่เป็นเดือนหรือเป็นวันให้เขียนปีนั้น ให้นำเศษที่เป็นเดือนหารด้วยสิบสอง และเศษที่เป็นวันหารด้วยสามสิบได้ผลลัพธ์เท่าใดสิ่ง หารด้วยสิบสอง ในครั้นคำนวณให้ใช้ทศนิยมสองตำแหน่ง และให้นำส่วนวันที่คำนวณได้มา รวมกันเป็นระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งซึ่งเป็นส่วนวันปี

สิทธิในบำเหน็จตอบแทนนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว จะโอนไม่ได้ เว้นแต่กรณีตาย ให้ตกได้แก่คู่สมรสและทายาทที่ได้แจ้งไว้ และถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่หรือในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับเป็นสองเท่าของบำเหน็จตอบแทนที่กำหนดไว้ตามวรรคสอง

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ประชาชนคนสุจริตและตุลาการพ้นจากตำแหน่ง เพราะเหตุถึงแก่ความตายไม่ช้าผู้นั้นจะดำรงตำแหน่งครบหนึ่งปีขริบูรณหรือไม่ก็ตาม ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวตามเกณฑ์ในมาตรา ๓๐ โดยให้จ่ายแก่ทายาทโดยธรรม ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิรับมรดกของผู้ตายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(นำไปกำหนดรวมไว้ในร่างมาตรา ๓๐ (๑/๑))

มาตรา ๓๑/๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๓

การพิจารณา

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๓๒ วิธีพิชิตรณคดีที่ษัญญูผู้ไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษ แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการนำสืบพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาด คลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณี ฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น

การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

วิธีพิชิตรณคดีที่ษัญญูผู้ไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีได้กำหนดไว้เป็นพรต เสพต ให้หน่วยษัญญูผู้แห่งประมรสคคททททวิธีพิชิตรณคดีแห่งมทใช้ษัญญูที่พอสจะใช้ ษัญญูได้และไม่วัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (กรธ. ตัดออกให้ไปใช้วรรคสองและ มาตรา ๓๒/๑)

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วยรชชทท หรือ หน่วยงานอื่นของรัฐ สสวีสททท หรือรชชทททส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการ พิจารณาได้ (วรรคที่ส่วนที่ขีดทับ อนุยกรงฯขอแก้ไขเนื่องจาก กรธ ให้เพิ่มนิยามหน่วยงานของรัฐ).

มาตรา ๓๒/๑ การดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดี การดำเนินกระบวนการพิจารณา การรับฟังพยานหลักฐาน และการพิจารณาและวินิจฉัย นอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาคดีได้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยข้อกำหนดของ

มาตรา ๓๓ การพิจารณาคดีจะต้องกระทำ ณ ที่ทำการศาลในวันที่ศาลเปิดทำการ และตามเวลาทำงานที่ศาลได้กำหนดไว้ในระเบียบ แต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นการจำเป็น ศาลจะมี คำสั่งกำหนดการพิจารณาคดี ณ สถานที่อื่น หรือในวัน หรือเวลาใด ๆ ก็ได้

มาตรา ๓๔ การนับระยะเวลาที่มีวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุด ให้นับวันถัดไปเป็นวัน เริ่มต้น และถ้าวันสุดท้ายของระยะเวลาสิ้นสุดตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดทำการของศาล ให้ นับวันทำการถัดไปเป็นวันสุดท้ายสิ้นสุดของระยะเวลา

มาตรา ๓๕ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตามที่ศาลกำหนดเมื่อศาลเห็นสมควร หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอ ไม่ให้ศาลมีอำนาจสอบสวนหรืออายัดหรือขยายระยะเวลาสอบสวนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายอื่นที่บัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาสอบสวนที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ เท่าที่ได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

ในกรณีที่มีข้อพิพาทหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่กรณีที่ดำเนินกระบวนการไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๓๖ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเคยพิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยผูกพันเป็นให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะพยานโดยที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีในศาลอื่นซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน เว้นแต่เคยมีส่วนร่วมในวิธีพิจารณาคดีตามกระบวนการทบทวนคดีบัญญัติ หรือเคยแสดงความเห็นในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษในปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีข้อนั้น

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) มีหรือเคยมีคดีอยู่ในระหว่างคดีพิพาทที่ตุลาการนั้นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พิพาทกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

สามีหรือภริยาตามวรรคหนึ่งหมายความว่ารวมถึงผู้ที่อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย (ศาลมีข้อสังเกตให้ตัดวรรคนี้ออก เนื่องจากสามารถใช้มาตรา ๓๖/๑ ได้)

มาตรา ๓๖/๑ ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๖ ตุลาการอาจถูกคัดค้านด้วยเหตุอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมไป

มาตรา ๓๗ ตุลาการจะขอถอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำความวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีไม่ได้ เว้นแต่เมื่อมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามจะคัดค้านขอสงวนโดยสงวนหนึ่งตนมาตรา ๓๖ หรือมาตรา ๓๖/๑ เหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร

เกิดขึ้นแก่ตุลาการคนใดตุลาการนั้นเองจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านแล้วขอถอนตัวออกสวทศพรพิชระณคตินั้นก็ได้

เมื่อมีการขอถอนตัวตามวรรคหนึ่งและศาลอนุญาตแล้ว ให้ตุลาการซึ่งขอถอนตัวงดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้นไว้จนกว่าศาลจะได้มีการชี้ขาดในเหตุที่อาจถูกคัดค้านหรือขอถอนตัวนั้นแล้ว

มาตรา ๓๘ เมื่อมีเหตุที่ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตาม มาตรา ๓๖ หรือมาตรา ๓๖/๑ เกิดขึ้นแก่ตุลาการคนใดในเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลได้ก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาดแต่อย่างช้าต้องไม่เกินสิบวันนับแต่วันที่ทราบเหตุคัดค้านนั้น

(๑) ตุลาการนั้นเองจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัวออกจากกรพิจารณาคดีนั้น

(๒) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้นไว้จนกว่า ศาล จะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้นโดยเร็ว (นำไปกำหนดไว้เป็น มาตรา ๓๘/๒)

ทศวรรษไท่ ๓ ของตุลาการซึ่งถูกคัดค้านที่ได้ตบนิบไปก่อนมีคำร้องคัดค้านนั้น ย่อมสมบูรณไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งยอมรับคำร้องคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๘/๑ ในการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการตามมาตรา ๓๘ ๓๗(๒) ต้องระบุเหตุที่จะคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๓๖ หรือมาตรา ๓๖/๑ พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

การคัดค้านตุลาการที่พิจารณาวินิจฉัยในเรื่องใดมากกว่าหนึ่งคน ให้คู่กรณีจัดทำเป็นคำร้องแยกเป็นตุลาการแต่ละราย

มาตรา ๓๘/๒ เมื่อตุลาการขอถอนตัวตามมาตรา ๓๗ (๑) หรือคู่กรณียื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๓๗ (๒) ให้ตุลาการนั้นงดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้นไว้จนกว่าศาลจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่ขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๙ เมื่อมีการขอถอนตัวตามมาตรา ๓๗ (๑) (ดูเลขมาตราด้วยว่าถูกใหม่) หรือยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการคนใด และตุลาการซึ่งถูกคัดค้านไม่ขอถอนตัวออกสวทศพรพิชระณคตินั้น

คดีนั้นตามมาตรา ๓๗ (๒) (ดูเลขมาตราด้วยว่าถูกใหม่) ให้ศาลประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาเหตุ
 ขอลงตัวหรือเหตุคำสั่งคัดค้านนั้น และคำสั่งแห่งของตุลาการซึ่งถูกคัดค้าน โดยขอสงวนคำแถลง
 ของคู่กรณีและตุลาการซึ่งถูกคัดค้าน รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นตามที่เห็นสมควร แล้วขอคำสั่ง
 ยอมรับหรือยกเสียซึ่งคำสั่งคัดค้านนั้น คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุดโดยตุลาการซึ่งขอถอนตัวหรือถูก
 คัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำขอถอนตัวหรือคำร้องที่คัดค้านตนเองมิได้
 เว้นแต่เป็นกรณีจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

เมื่อศาลต้องพิชระผลตามวรรคหนึ่ง ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านจะร่วมพิชระผลหรือ
 ออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำสั่งคัดค้านตนเองมิได้ (นำไปกำหนดรวมในวรรคหนึ่ง)

ในการพิจารณาเหตุคัดค้านตุลาการ ให้ศาลฟังคำชี้แจงของตุลาการที่ขอถอนตัว
 หรือถูกคัดค้านประกอบด้วย

การชี้ขาดเหตุคำสั่งคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้า
 คะแนนเสียงเท่ากันให้ถือตามคำสั่งคัดค้านผู้ทำหน้าที่ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็น
 เสียงชี้ขาด

ในการลงมติตามวรรคสาม ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

เมื่อศาลพิจารณาวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้ตุลาการที่ขอถอน
 ตัวหรือถูกคัดค้านและคู่กรณีทราบ

การพิจารณาที่ได้ดำเนินไปก่อนที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดตุลาการจะขอถอนตัวหรือก่อนที่
 คู่กรณียื่นคำร้องคัดค้านย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดให้ถอนตัวหรืออนุญาตตาม
 คำคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๔๒ ตุลาการจะขอถอนตัวสหคหพิชระผลคดีหรือทบทวนคำสั่งวินิจฉัย
 หรือคำสั่งคดีใดมิได้ เว้นแต่มีเหตุที่อุทธรณ์คัดค้านตามมาตรา ๓๖ เหตุสุดวิสัย เหตุสุดวิสัยอื่น
 อันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๓๗)

มาตรา ๔๑ ให้ศาลมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่
 เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวน
 ของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ
 ประชาชนศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การ
 พิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย เที่ยงธรรม และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติมเพื่อให้
 การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งหรือระเบียบตามวรรคหนึ่งต้องไม่เป็นการตัดสิทธิการแสดงความ
 คิดเห็นต่อคำพิพากษาที่กระทำโดยสุจริตและมิได้ใช้ถ้อยคำหยาบคายหรือมีลักษณะอาชวาทมาดร้าย
 ให้ถือเป็นพรตระเมิดอันรศศส และให้ศาลมีอำนาจสั่งต่อไปนี้

- (๑) ตักเตือน โดยละเมิดคำตักเตือนเป็นสขยลักษณะอัชชระด้วยหรือไม่ก็ได้
- (๒) ไล่ออชคหคหวิเขตศส